

Список використаної літератури

- 1 Організація навчального процесу та контролю його якості в умовах застосування кредитно-модульної системи навчання на клінічних кафедрах вищих навчальних закладів України / І.С. Вітенко, Г.В. Дзяк, Я.В.Березницький [та ін.] // Медична освіта. -2010. - №1.-С. 41 -44.
- 2 Ковальчук Л. Я. Впровадження новітніх методик і систем навчального процесу в Тернопільському Державному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського / Л. Я. Ковальчук // Медична освіта. - 2009. - №2. - С. 10-14.
- 3 Применение компьютерных средств обучения в обеспечении самостоятельной работы студентов на кафедре хирургии им. К. Т. Овнатяна / Я. Г. Колкин, В.В. Хацко, А. М. Дудин [и др.] //Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник УМСА. - 2011.-Т. 11, №1.-С.372 -374.
- 1 Морозов В. Упровадження новітніх інформаційних технологій у сучасній педагогічній дискусії / В. Морозов // Вища освіта України. - 2013. - №2. - С. 54 - 58.
- 4 Тимофеев А. А. Компьютерные технологии в обучении студента и врача /А. А Тимофеев // Современная стоматология. - 2008 -№3. - С. 188- 189.

ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ У ВИЩОМУ МЕДИЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Сідаш Ю.В. , Гриценко В.Л.

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Представлені підходи до управління освітнім процесом у медичних вишах - діяльнісний, рефлексивний і ціннісний, що дозволить сформулювати провідні принципи педагогічного управління навчальною діяльністю майбутніх лікарів.

Ключові слова: навчальний процес, управління освітнім процесом.

Поняття «педагогічне управління» як теорія і технологія ефективного управління освітнім процесом використовується в педагогічній науці з кінця 90-х рр. ХХ століття. Це особливий вид діяльності всіх суб'єктів освітнього процесу, спрямований на досягнення поставлених цілей і використовує форми і методи, які сприяють функціонуванню та розвитку освітнього процесу як педагогічної системи. Стають визнаними відмінності педагогічного управління від соціального своїми об'єктами, характером процесів і закономірностей, що визначаються педагогічними науками. Педагогічне управління - це управління в системі «людина - людина». Відомі різні класифікації видів управління за різними ознаками. Так, відповідно до класифікації видів управління освітніми системами (Д.А. Новиков) управління освітнім процесом належить і до інституціонального (адміністративне, командне, примусове, обмежувальне), і до мотиваційного (спонукає до дій) та інформаційного (на основі повідомлення інформації, переконання) [1]. Виділяють такі рівні управління освітнім процесом у медичному виші: адміністративний (ректорат, деканат), власне освітній процес як процес взаємодії його суб'єктів (викладач - студенти), діяльнісний (діяльність викладача і діяльність студента), особистісний (особистість викладача і особистість студента). Об'єктами управління можуть бути всі компоненти освітнього процесу як системи (мета, зміст, технології, результати) за наявності двох суб'єктів - викладача і студента. Особливістю освітньої системи є і те, що об'єктом управління в ній стає суб'єкт, особистість, яка може бути описана психофізіологічною моделлю, а не математичною чи фізичною. А для психофізіологічного керованого об'єкта алгоритм управління формується на основі сукупності видів алгоритмів: інтуїтивний, план, чітко математичний алгоритм. Оскільки управління освітнім процесом пов'язане з особливостями навчання, то належне управління має спиратися одночасно на психологічну теорію управління, педагогічну майстерність, на загальнодидактичну підготовленість керівного об'єкта і рекомендації дидактичної кібернетики [2].

Функціональний розгляд управління освітнім процесом передбачає конкретизацію послідовності етапів функціонування цієї складної системи: цілеспрямованість, аналіз, прогнозування, планування, організація виконання, контроль. У цьому разі управління освітнім процесом тотожне визначенню управління як «діяльності з організації діяльності» [1,3]. Як правило, функціональний підхід передбачає здійснення управління цілеспрямованою діяльністю суб'єктів управління різних рівнів в двох контурах: щодо забезпечення оптимального функціонування та розвитку освітнього процесу [4].

Кібернетичний підхід в управлінні освітнім процесом більшою мірою, ніж інші підходи, слідує логіці загальної теорії управління системами, максимально формалізуючими відносинами між керованою і керованою підсистемами, абстрагуючись від особистісних особливостей суб'єктів освітнього процесу, деперсоніфікуючи їх. Кібернетичний підхід, зміщуючи акценти в бік об'єкт-суб'єктної парадигми управління (за що активно критикується останніми роками), створює умови для технологізації освітнього процесу.

Особистісно-діяльнісний підхід до управління ґрунтується на категорії «діяльність», для якої характерні такі ознаки як предметність, усвідомленість, умотивованість. Управління освітнім процесом

із позиції цього підходу означає переведення взаємодії суб'єктів незалежного освітнього процесу в позицію, мотивуючу спрямованість їх на досягнення пізнавальних цілей на основі рівноправного співробітництва, партнерства. Саме особистісно-діяльнісний підхід концентрує увагу на суб'єкти діяльності, яким виступає особистість, що формується в процесі діяльності та спілкування з іншими суб'єктами, визначаючи характер діяльності та спілкування в освітньому процесі.

Динамічність соціальних процесів сучасного суспільства викликана необхідністю розкриття ситуативного підходу до управління освітнім процесом: ефективність управлінських впливів визначається конкретною ситуацією й адекватним реагуванням на неї. Аналіз ситуації при цьому має забезпечити конкретність виділення проблем по ситуації, оперативність і повноту інформації про них, обґрунтованість критеріїв оцінки значущості виділених проблем і прогностичність аналізу. Ефективність управлінських рішень значною мірою при ситуативному управлінні освітнім процесом визначається якістю діагностичного інструментарію, достовірністю й оперативністю інформації про нього.

Рефлексивний підхід до управління освітнім процесом передбачає «цілеспрямовану, гнучку, оперативну взаємодію викладача зі студентами, що складається на основі поетапного перетворення «суперпозиції» викладача і субординованої позиції студента в особистісно-рівноправні позиції співпраці людей унаслідок реалізації рефлексивних принципів і технологій інтенсифікуючого навчання». Рефлексивне управління освітнім процесом вимагає створення ситуацій свободи усвідомленого самовизначення учня в освітньому середовищі, активізують появу внутрішніх конфліктних ситуацій, що виводять суб'єкта рефлексії в стан внутрішньої боротьби і подолання світоглядних та інтелектуальних стереотипів. Таким чином, рефлексія, організовуючи внутрішню аналітичну діяльність, несе в собі вагомий розвивальний потенціал, змінюючи і розвиваючи ставлення суб'єкта до свого знання, досвіду, поведінки. Рефлексивний (адаптивний) підхід до управління освітнім процесом пов'язаний зі створенням адаптивного освітнього середовища, що ініціює зміну самосвідомості суб'єктів освітнього процесу, розвитку їх самовизначення, самовираження, саморегуляції, самореалізації.

При ціннісному підході до управління освітнім процесом особлива увага приділяється процесам цілепокладання, що має переважно мотивуючий характер. Сутність ціннісного підходу полягає * спільному вирощуванні викладачем і студентом мети освітньої діяльності, яка набуває для студента особистої цінності та сприймається ним як особистісно значуща. Ціннісне управління передбачає процес поступового і терплячого переосмислення цінностей і цілей освітнього процесу всіма його суб'єктами з побудовою спільної, колективної мети, яка відповідає інтелектуальним і духовним запитам кожного учасника. Реалізація цього підходу, як правило, вимагає часу, а її можливості обмежені кількістю учасників освітнього процесу. Якщо під результатами освіти розуміти досягнуті освітні цілі, то цей підхід можна трактувати як управління, орієнтоване на результати.

Основним результатом синергетичного підходу є самоорганізація системи. Цей підхід передбачає реалізацію синергетичного механізму поведінки особистості в процесі спільної суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу, проходячи ряд формотворчих етапів, починаючи від ізольованих, чи не взаємозалежних один із одним індивідів, що самоорганізуються в контактні групи, сформованого колективу, - до самоорганізуючої команди (Б. І. Белокопитов).

Методологічна рамка даного дослідження, виконаного переважно в культуроцентристській спрямованості, як у ролі підходів до управління навчальною діяльністю студентів у освітньому процесі в медичних вишах вимагає орієнтації насамперед на діяльнісний, рефлексивний і ціннісний підходи. Виділення цих підходів дозволить сформулювати провідні принципи педагогічного управління навчальною діяльністю студентів, оскільки кожен із підходів ґрунтується на певній системі принципів.

Отже, відповідно до загальної теорії управління трактування основного поняття поєднане з двома поняттями: управління як механізм, для реалізації якого потрібне середовище, й управління як процес, що включає певні кроки. Таким середовищем для педагогічного управління навчальною діяльністю є освітній процес ВНЗ. Для нового розуміння педагогічного управління навчальною діяльністю нами були розглянуті сучасні вимоги до освітнього процесу медичного вишу, реалізація яких передбачає системні зміни в ньому. Новий характер педагогічного управління, як ми вважаємо, забезпечить можливість переходу освітнього процесу на рівень, відповідний сучасній соціокультурній ситуації.

Список використаної літератури

1. Новиков Д. А. Введение в теорию управления образовательными системами / Новиков Д. А. - М. : Эгвес. 2009. - 156 с.
2. Активизация учебно-познавательной деятельности студентов с позиции дидактической кибернетики / Р. Я. Касимов [и др.]. - М., 1993. - 64 с.
3. Байденко В. И. Образовательный стандарт: теоретические и концептуальные основы (Опыт системного исследования) : автореф. дис. на соискание учен. степени доктора пед. наук / В. И. Байденко. - М., 1999. - 38 с.
4. Певзнера М. Н. Педагогика открытости и диалога культур / Певзнера М.Н., Букетова В. О., Зайченко О. М. - М. : ИЦПКПС, 2000. - 256 с.